

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΒΡΑΒΕΙΩΝ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΡΑΤΙΚΑ ΒΡΑΒΕΙΑ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ 2019 (εκδόσεις 2018)

ΕΚΘΕΣΗ – ΣΚΕΠΤΙΚΟ ΒΡΑΒΕΥΣΗΣ

Η Επιτροπή Απονομής Κρατικών Βραβείων Παιδικού Βιβλίου 2019 (εκδόσεις 2018) ανακοινώνει το σκεπτικό βράβευσης των βιβλίων που διακρίθηκαν, ανά κατηγορία:

Βραβείο Παιδικού Λογοτεχνικού Βιβλίου

Το βραβείο Παιδικού Λογοτεχνικού Βιβλίου απονέμεται κατά πλειοψηφία στο βιβλίο της **Σοφίας Μαντουβάλου** για το έργο με τίτλο, **Το αγόρι που διάβαζε στις κότες παραμύθια**, εκδόσεις Πατάκη 2018.

Το βιβλίο βασίζεται σε τρία θέματα τα οποία με μαεστρία η συγγραφέας συνδέει μεταξύ τους. Κατ' αρχάς το θέμα των δεινών της απολυταρχικής εξουσίας και των τρόπων που αυτή χρησιμοποιεί για να επιβληθεί. Δεύτερον, το θέμα της καταπίεσης των γυναικών και του περιορισμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων τους και, τρίτον, το θέμα της απελευθερωτικής δύναμης της φαντασίας η οποία μπορεί να καλλιεργηθεί μέσα από την ανάγνωση ιστοριών.

Όπως συμβαίνει συχνά στην λογοτεχνία για μικρές ηλικίες η διαχείριση αυτών των θεμάτων πραγματοποιείται και εδώ μέσα από την μετωνυμία, δηλαδή με την χρήση χαρακτήρων – ζώων και όχι ανθρώπων. Τα καταπιεσμένα ‘κορίτσια’ που ένας άνδρας δυνάστης αποκλείει από το σχολείο και κρατά κλεισμένα στο σπίτι είναι εδώ οι κότες, ή σωστότερα, τα «κουτορνίθια», που μένουν φυλακισμένες στο κοτέτσι, ταΐζονται αποκλειστικά με «κουτόχορτο», φυλάσσονται από τον Μαυροκόκορα, το υποχείριο του Άρχοντα, και χρησιμοποιούνται απλώς για να γεννούν αυγά. Όταν ο Νικόλας, ο ήρωας της ιστορίας, αρχίζει να τους διαβάζει παραμύθια, οι κότες αρχίζουν να φαντάζονται μια άλλη καλύτερη ζωή και στο τέλος επαναστατούν και γκρεμίζουν την εξουσία του Άρχοντα που τις καταπιέζει.

Πέρα από τις γόνιμες ιδέες που προωθεί στα παιδιά-αναγνώστες, πέρα από τον ενεργό ρόλο που τους αναθέτει, εφόσον τους ζητά να ερμηνεύσουν τι συμβολίζουν οι χαρακτήρες του, το βιβλίο διακρίνεται και για την μεταμυθοπλαστική αφηγηματική του προσέγγιση. Ενώ ο Νικόλας, το αγόρι του τίτλου του βιβλίου, ‘παίζει’ στην ιστορία, μπορεί και αποστασιοποιείται από αυτήν, και μαζί με την γιαγιά του, την συν-συγγραφέα, παρεμβαίνουν και αλλάζουν την πλοκή επιλέγοντας τα επεισόδια που ο Νικόλας θεωρεί ‘δίκαια’ ή ‘σωστά’. Με τον παιγνιώδη και απολαυστικό αυτόν τρόπο, το παιδί – αναγνώστης απολαμβάνει μια ιστορία ενώ

ταυτόχρονα ανακαλύπτει τον τρόπο με τον οποίο γράφονται οι ιστορίες, το πώς, δηλαδή, ένας νους, αυτός του συγγραφέα, κατευθύνει την εξέλιξή τους και βέβαια το τέλος τους.

Το άλλο παιδικό λογοτεχνικό έργο που ξεχώρισε αλλά μειοψήφησε είναι το βιβλίο της **Άντρης Αντωνίου** με τίτλο **Πού πήγε το γέλιο σου, Ορσαλία;** (εκδόσεις Πατάκη). Ένα βιβλίο που με λεπτότητα και ευαισθησία διαχειρίζεται ένα δύσκολο θέμα, αυτό της απώλειας, και συγκεκριμένα του θανάτου ενός μικρού παιδιού και του τρόπου με τον οποίο οι δικοί του και ιδιαίτερα ο μικρός αδελφός και ήρωας της ιστορίας αντιμετωπίζουν το θλιβερό γεγονός.

Βραβείο Εικονογραφημένου Παιδικού Βιβλίου

Το βραβείο Εικονογραφημένου Παιδικού Βιβλίου απονέμεται κατά πλειοψηφία στον εικονογράφο **Josep Antoni Tàssies Penella** και στην συγγραφέα **Αγαθή Δημητρούκα** για το έργο με τίτλο **An**, εκδόσεις Καλειδοσκόπιο 2018.

Είναι ένα βιβλίο-ποίημα για παιδιά (και για μεγάλους) που η συγγραφέας άρχισε να το δουλεύει πλάι στο Νίκο Γκάτσο το 1982. Οι στίχοι του ολοκληρώθηκαν αργότερα και έγιναν μέρος των Διφωνιών του Μάνου Χατζηδάκι, αλλά ποτέ δεν ολοκληρώθηκαν μουσικά. Μετά από 35 χρόνια οι στίχοι αποτυπώθηκαν στις σελίδες αυτού του ξεχωριστού βιβλίου. Το βιβλίο **An** ξεκινά με ένα δυνατό εξώφυλλο λιτό, καθαρό και απέριττο, με λίγα στοιχεία αλλά πολύ δυναμισμό, που σε προδιαθέτει να το ανοίξεις.

Το θέμα του βιβλίου είναι η λέξη «**An**» και θίγει μέσα του το υπαρξιακό θέμα του νοήματος της ζωής μας. Τι θα γινόταν «An» όλα αυτά που ευχηθήκαμε κάποτε, μπορούσαμε να τα πραγματοποιήσουμε. Το κείμενο από μόνο του κυλάει σαν ποτάμι και φέρνει μαζί του χρώματα, όνειρα, ευχές και νοήματα.

Η εικονογράφηση του Tàssies έρχεται να το συνοδεύσει αρμονικά με έναν εξαιρετικό δυναμισμό, χωρίς να προσπαθεί να επιβληθεί ή να υπερισχύσει του κειμένου, χρησιμοποιώντας απλές δυνατές φόρμες και πολλά βασικά χρώματα. Κυριαρχεί το μαύρο αλλά σε συνδυασμό με τα μεγάλα λευκά κενά που επιλέγει να αφήνει δημιουργεί ένα άρτιο εικαστικό αποτέλεσμα. Το κείμενο και η εικόνα συμπληρώνουν αρμονικά το ένα το άλλο και μας χαρίζουν ένα υπέροχο βιβλίο για το νόημα της ζωής.

Τα δύο άλλα βιβλία που ξεχώρισαν αλλά μειοψήφησαν είναι το **Kαι Βγάζω το καπέλο μου...**, εικονογράφηση **Ντανιέλα Σταματιάδη** συγγραφή **Μάκης Τσίτας**, εκδόσεις Κόκκινη Κλωστή Δεμένη και το **H φάλαινα, το αγόρι και η θάλασσα ανάμεσά τους** της **Πέρσας Ζαχαριά**, εκδόσεις Καλειδοσκόπιο 2018.

Το πρώτο είναι ένα βιβλίο που έχει, ευφυώς, δύο αναγνώσεις. Μία για παιδιά και μία για μεγάλους. Πραγματεύεται το θέμα της παιδικής κακοποίησης με έναν πολύ ιδιαίτερο αφηγηματικό τρόπο. Το συνοδεύει μία εξαιρετική εικονογράφηση με

ζωγραφικό χαρακτήρα που δεν θα μπορούσε να συμπληρώσει το κείμενο καλύτερα. Τι πιο απλό από έναν κλασικό λύκο που κυνηγάει τα παιδιά αλλά ταυτόχρονα τραγικό όταν πρόκειται για έναν πραγματικά κακό που τα απειλεί στα αλήθεια.

Το δεύτερο, είναι ένα βιβλίο χωρίς λόγια. Αφορά τη γνωριμία μιας φάλαινας και ενός αγοριού που συναντιούνται, απολαμβάνουν τη φιλία ο ένας του άλλου και έπειτα χωρίζουν. Η θάλασσα σαν στοιχείο είναι από μόνη της σιωπηλή και έτσι δένει πολύ εύστοχα με το συγκεκριμένο είδος βιβλίου. Η υφή της ακουαρέλας σε συνδυασμό με το τετράγωνο μικρό μέγεθος του βιβλίου προκαλούν ζεστά συναισθήματα στον αναγνώστη μέσα από έναν απλό φαινομενικά τρόπο που ωστόσο κρύβει μεγάλα νοήματα.

Βραβείο Εφηβικού - Νεανικού Βιβλίου

Το βραβείο Εφηβικού - Νεανικού Βιβλίου απονέμεται κατά πλειοψηφία στον **Βασίλη Παπαθεοδώρου** για το έργο με τίτλο **Τη νύχτα που έσθησαν τ' αστέρια**, εκδόσεις Καστανιώτη 2018.

Αν και το θέμα του βιβλίου είναι σοκαριστικό, καθώς ήδη από το οπισθόφυλλο μαθαίνουμε ότι αφορά την εξαφάνιση μιας έφηβης, όμως πρόκειται για ένα βιβλίο που σε όλη την εξέλιξή του συγκλονίζει. Κυρίως για τις αλήθειες που σιγά-σιγά ανακαλύπτει ο αναγνώστης:

Ότι όλα αυτά που μπορεί να μαζέψει η ψυχή μιας ευαίσθητης έφηβης μπορεί να είναι μικρά, φαινομενικά να μοιάζουν να μην την απασχολούν ιδιαίτερα, όταν όμως δρουν συσσωρευτικά και με τη συνδρομή του τυχαίου ή του μοιραίου μπορεί να τη φορτίσουν με τρόπο μη αναστρέψιμο.

Ότι αυτά που συνέβησαν στην ίδια με τρόπο καταλυτικό προκαλούν –αλλά με καθυστέρηση- και στους άλλους, τους φαινομενικά αθώους, τις εκ των υστέρων ενοχές τους. Ενοχές που δεν θα προκαλούνταν, εάν δεν μεσολαβούσαν οι μέρες της εξαφάνισης της Λένας.

Ότι οι άνθρωποι μπορεί να υφίστανται μπούλινγκ χωρίς να εμπίπτουν στις συνήθεις κατηγορίες: δεν είναι μετανάστες, δεν είναι γκέι, δεν φορούν γυαλιά, δεν είναι μαθητές-φυτά, κ.λπ. Μπορεί να συμβεί και σε άλλους που απλώς θέλουν να είναι ο εαυτός τους, με τις ιδιαιτερότητές τους και τη δική τους αντίληψη περί ελευθερίας και περί ήθους. Όπως ήταν η Λένα που έζησε αλλά και πέθανε μόνη.

Η ιστορία εκτυλίσσεται μέσα από τις πρωτοπρόσωπες αφηγήσεις πολλών διαφορετικών ηρώων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ενώ όλα περιστρέφονται γύρω από την κεντρική ηρώιδα, όμως το μυθιστόρημα εστιάζει σε όλους αυτούς γύρω της, στους «αθώους», που εκ των υστέρων –πάντα εκ των υστέρων- ξανακοιτάζουν και επαναξιολογούν τη δική τους στάση και το δικό τους εαυτό. Έτσι, αναδεικνύεται σε ένα πολυπρόσωπο πολυφωνικό μυθιστόρημα που μέσα από τις ψυχολογικές διακυμάνσεις των λογοτεχνικών προσώπων στέκεται κριτικά απέναντι σε κοινωνικά φαινόμενα.

Τα δύο άλλα μυθιστορήματα που ξεχώρισαν αλλά μειοψήφησαν ήταν το *Power Kid* του Κυριάκου Αθανασιάδη (εκδόσεις Στερέωμα) και *Η ιστορία ενός νεαρού gamer* της Μαρούλας Κλιάφα (εκδόσεις Πατάκης). Το πρώτο μιλά για την αρρώστια ενός παιδιού και την ευρηματικότητα της μητέρας για να του απαλύνει την καθημερινότητά του και το δεύτερο για τον κόσμο των εφήβων που είναι εξαρτημένοι από τα βιντεοπαιχνίδια. Σύγχρονες θεματικές με έντονες περιγραφές καταστάσεων και προσώπων.

Βραβείο Βιβλίου Γνώσεων για παιδιά

Το βραβείο Βιβλίου Γνώσεων για Παιδιά απονέμεται εξ ημισείας στην **Κατερίνα Λαγού** για το έργο με τίτλο **Χαρίλαος; Τι όνομα είναι αυτό;** εκδόσεις Ψυχογιός 2018 και στη **Μαρίζα Ντεκάστρο** για το έργο με τίτλο **2651 ημέρες δικτατορίας,** εκδόσεις Μεταίχμιο 2018.

Το βιβλίο **Χαρίλαος; Τι όνομα είναι αυτό;** αποτυπώνει για πρώτη φορά στην ελληνική βιβλιογραφία του παιδικού βιβλίου, τη ζωή και το έργο του Χαρίλαου Τρικούπη. Το κύριο υφολογικό στοιχείο αυτής της ιδιότυπης μυθιστορηματικής βιογραφίας είναι το χιούμορ. Ο αναγνώστης και η αναγνώστρια παρακολουθούν τον τρόπο σκέψης και τα όνειρα του Τρικούπη ως παιδιού, τις άμεσες στιγμές της καθημερινότητάς του, όπως αυτές με τα αδέλφια του και το ευρύτερο οικογενειακό του περιβάλλον, αλλά και τις μεγάλες ιστορικές στιγμές του, αργότερα ως ενήλικου, μέσα από τη γλαφυρή πρωτοπρόσωπη αφήγηση που διανθίζεται και από ζωντανούς διαλόγους. Έτσι, τα παιδιά πληροφορούνται για την περίοδο αναδιοργάνωσης του νεαρού ελληνικού κράτους σε νευραλγικούς τομείς της δημόσιας ζωής, τις άσκες προσπάθειες του Τρικούπη, για περίπου δύο δεκαετίες, ιδιαίτερα τις εκσυγχρονιστικές προτάσεις του όπως αυτή της δεδηλωμένης και, βέβαια, «παρακολουθούν» τις διαμάχες για φλέγοντα θέματα με τον μόνιμο ανταγωνιστή του, τον Θεόδωρο Δηλιγιάννη. Το χρονολόγιο, τα βιογραφικά σημειώματα πρωταγωνιστών της εποχής καθώς και το λεξιλόγιο, που παρατίθενται στο τέλος του βιβλίου, βοηθούν στην επιπλέον παραστατική και ανάγλυφη περιγραφή της εποχής.

Στο βιβλίο **2651 ημέρες δικτατορίας -21 Απριλίου 1967-24 Ιουλίου 1974**, επίσης, για πρώτη φορά παρουσιάζεται στο νεανικό αναγνωστικό κοινό, σε κείμενο γνώσεων, η συγκεκριμένη περίοδος της νεότερης ιστορίας. Η συγγραφέας σε τριτοπρόσωπη αφήγηση παραθέτει τα γεγονότα που κυρίως συνέβησαν στην Ελλάδα, με ρεαλιστικό και λιτό ύφος, σε κύρια κεφάλαια που αντιστοιχούν στα εφτά χρόνια της απριλιανής δικτατορίας, ενώ σε πρώτο πρόσωπο, παρεμβαίνοντας εμβόλιμα, αφηγείται με ρεαλισμό τα γεγονότα όπως η ίδια τα έζησε και τα βίωσε, από την εφηβεία της ως την ενηλικίωσή της, στην Ελλάδα και στη Γαλλία που βρισκόταν για σπουδές. Με τον προαναφερόμενο τρόπο αφήγησης, που προσιδιάζει σε υλικό μυθιστορήματος ενηλικίωσης, ο αναγνώστης και η αναγνώστρια κατανοούν τα γεγονότα τα οποία είναι πειστικά και δεμένα με την αντικειμενική ιστορική αλήθεια. Επιπλέον, τα «πλησιάζουν» μαζί με την ηρωίδα /συγγραφέα κρατώντας μια κριτική στάση απέναντι σε εκείνα. Επίσης, οι

αναγνώστες παιδιά αλλά και έφηβοι δεν πληροφορούνται μόνον για ό, τι συνέβη εκείνη την εποχή στην Ελλάδα, αλλά και μέσω των εικόνων και των πληροφοριών που αυτές κομίζουν και που δρουν ως συμπληρωματική ιδιότυπη αφήγηση, γίνονται κοινωνοί των εμβληματικών γεγονότων που συνέβησαν και στον διεθνή χώρο στους τομείς της επιστήμης, της τέχνης, της πολιτικής.

Και στα δύο βιβλία παρατίθεται βιβλιογραφία, γεγονός που τα καθιστά έγκυρα και αξιόπιστα, η οποία, μαζί με τα στοιχεία των κειμένων, ενεργοποιεί τα παιδιά για περαιτέρω αναγνωστικές δραστηριότητες.